

Moet D'66 blijven?

Enige tijd geleden heb ik in Democraat een raadseltje, een invuloefening, opgegeven. In de zin: "het zou zijn voor de Nederlandse maatschappij als D'66 ophield te bestaan" moest het ontbrekende woord worden ingevuld. Het is natuurlijk objectief volstrekt niet interessant of de organisatie D'66 al of niet blijft bestaan. Interessant is op welke manier de ideeën van D'66 zoals geuit in diverse rapporten, nota's e.d. en in diverse volksvertegenwoordigingen, welke ideeën ook voorzover ze nog niet overgenomen of gerealiseerd zijn nog steeds zeer de moeite waard zijn, het beste kunnen worden verwezenlijkt. Als de D'66-structuur daarvoor doelmatig is, moet hij blijven bestaan; als dat niet het geval is moet D'66 in principe worden opgeheven en moet gezocht worden naar andere wegen om die ideeën te verwezenlijken. De kiezers hebben zeer duidelijk beslist dat zij aan D'66 geen behoefte meer hebben als politieke partij, als politieke macht. Noch afgezien van het feit dat D'66 als democratische partij deze kiezersuitspraak moet erkennen en afgezien van het feit dat D'66 altijd heeft gezegd niet voor de eeuwigheid en niet als splinterpartij te willen blijven bestaan, houdt dit in dat de organisatie D'66 niet doelmatig meer is als middel om D'66 ideeën te verwezenlijken.

Het lijkt mij op dit moment volstrekt irrealistisch te veronderstellen dat het voor D'66 mogelijk zou zijn bij de volgende verkiezingen een redelijke mate van vertrouwen bij de kiezers - vertaald in b.v. 6 zetels - terug te winnen. D'66 heeft haar credit verloren en in open markt situatie met veel concurrentie is een dergelijk verlies aan vertrouwen bij de consument niet terug te winnen zonder het product drastisch te wijzigen - hetgeen

politiek, niet gewenst is en bovendien in innerlijke tegenstelling tot een der D'66 doelstellingen, nl. eerlijkheid en geloofwaardigheid in de politiek - of de naam te veranderen, hetgeen bij een politieke partij onmogelijk is (hetgeen iets anders is dan een nieuwe partij oprichten, maar daarvoel ik om andere redenen op dit moment niets voor).

Het is in dit verband niet van belang waaraan het verlies van vertrouwen van de kiezer is te wijten; aan de wijze van politiek bedrijven, of aan de inhoud van de politiek. Het is met andere woorden in dit verband niet van belang of wij er niet in geslaagd zijn over te brengen aan de kiezers wat wij gewild en gedaan hebben, terwijl de kiezers, als wij daarin wel geslaagd waren ons wel voldoende vertrouwen zouden hebben geschonken, of dat de kiezers wel begrepen hebben wat wij doen en willen en juist daarom geen behoefte aan ons hebben.

Het is duidelijk dat in het raadsel "onverschillig" of zelfs "slecht" moet worden ingevuld.

"Slecht" omdat een splinterpartij in het parlement het werk benadeelt, omdat het de staat overbodig geld kost, omdat het de duidelijkheid in de politiek niet bevordert. Derhalve moet D'66 ophouden te bestaan

De volgende vraag is of D'66 nu kan besluiten zich op te heffen zonder onverantwoordelijk te handelen. Onverantwoordelijk t.a.v. de kiezers die in 1972 op D'66 gestemd hebben, en/of onverantwoordelijk t.o.v. de regering en dus indirect tegenover alle kiezers, althans al degenen die deze regering een lang leven toewensen.

Naar mijn mening zou een dergelijk besluit van het congres niet onverantwoordelijk zijn; integendeel, zo' besluit zou consequent zijn en D'66 waardig. Het congres zou een besluit nemen, waarvan altijd gezegd is dat het onder deze omstandigheden zou worden genomen

Het argument dat een opheffingsbesluit niet nu genomen hoeft te worden en daarom ook niet genomen moet worden, spreekt mij niet aan.

De theorie dat je nooit weet hoe de kaarten bij de volgende verkiezingen liggen en dat het best mogelijk is dat D'66 dan wel weer een rol kan spelen, evenmin.

Als er bij de volgende verkiezingen plaats is voor een andere partij dan P.v.d.A., V.V.D. en C.D.A., dan moeten individuele D'66-ers tesamen met andere individuele Nederlanders daar maar op reageren. Ik zie niet dat D'66 met zijn eigen specifieke verleden en zijn thans bestaande image in zo'n situatie een geloofwaardige rol zou kunnen spelen.

Het is niet onverantwoordelijk tegenover die kiezers die in 1972 op D'66 gestemd hebben, omdat het besluit niet inhoudt - niet hoeft in te houden - dat volksvertegenwoordigers en bewindslieden opstappen. Het is evenmin onverantwoordelijk tegenover de regering Den Uyl, omdat zo'n besluit bepaald geen nieuw politiek feit is. De verkiezingen hebben immers bewezen dat D'66 geen partijpolitieke macht meer is. Ieder een en zeker iedere politicus is zich van dat feit bewust. Openlijke erkenning van dat feit maakt het niet meer waar of meer bekend. Ik meen echter dat het wel onverantwoordelijk zou zijn als het congres zou beluiten zich bij wijze van spreke op 28 september 1974 op te heffen. Bij voorbeeld in een motie zou aanbevelen dat volksvertegenwoordigers en bewindslieden zouden moeten verdwijnen (daargelaten of alle op de Tweede Kamer lijsten voorkomende kandidaten inderdaad zouden bedanken op grond van zo'n motie, om niet te spreken van thans zittende fractieleden en bewindslieden). Dat zou namelijk wel een nieuw politiek feit betekenen, met name voor de regering. Als één minister en drie staatssecretarissen zouden verdwijnen, zou daar haast zeker een regeringscrisis en dus nieuwe verkiezingen het gevolg van zijn. Ik vind niet dat wij - juist op grond van onze gebleken geringe politieke macht - een dergelijke crisis voor onze politieke verantwoording kunnen nemen. Uit dit alles volgt dat bewinds

leden en kamersfractie moeten blijven zitten tot volgende verkiezingen (de gekozen staten- en raadsleden moeten naar mijn mening zelf bepalen wat zij doen; van verantwoordelijkheid t.o.v. regering is bij hen geen sprake.)

Omdat fractieleden een politieke steun nodig hebben of wenselijk vinden is het gewenst dat er nog werkgroepen tot steun van de fracties blijven bestaan. Omdat bovendien de intellectuele inhoud van D'66 zoals ik in het begin al schreef, nog steeds de moeite waard is, zou het goed zijn als de werkgroepen bovendien nog ideeën wereldkundig maakten ter overname door anderen, in het algemeen belang! De werkgroepen die aldus meer expliciet dan tot nu toe een algemeen, discussie over maatschappelijke problemen bevorderend, doel krijgen, zouden in het kader van de Wetenschappelijke Stichting moeten (blijven) werken. Omdat het voorts staatsrechtelijk vreemd (maar wel mogelijk) is als er Eerste en Tweede Kamerleden zouden zijn wel door een partij kandidaat gesteld maar zonder dat die partij nog bestaat, zal de partij organisatorisch nog moeten blijven bestaan. De activiteiten van de partij moeten getoetst worden aan de vraag of ze zin hebben in het kader van bestaan tot de volgende verkiezingen. Zo zou bv. televisie- of radiozendtijd niet aan partijpolitieke, maar aan algemene vraagstukken, mogelijk naar aanleiding van rapporten of nota's uit de werkgroepen, gewijd moeten worden.

Kort gezegd, alle electoraal gerichte activiteiten, zowel van de partij als van de individuele D'66-ers mogen naar mijn mening ophouden. Alle activiteiten die gericht zijn op oplossing van, althans bijdrage aan een oplossing van maatschappelijke problemen, zijn uit de aard der zaak nuttig en zouden wat mij betreft zoveel mogelijk moeten doorgaan. Alle andere activiteiten van volksvertegenwoordigers en anderen moeten getoetst worden aan de vraag of ze nuttig zijn voor hun werk, respectievelijk voor een naar hun (D'66) mening goed (regerings)beleid.

Voor zover ik weet hebben de Permanent Overleg Orgaan-activiteiten daar weinig mee te maken; aangezien partijpolitieke of electorale overwegingen geen rol meer spelen is al of niet deelname naar mijn mening een kwestie van persoonlijke voorkeur of interesse. Er is in elk geval niets tegen.

Resumerende: het congres moet naar mijn mening besluiten

1. D'66 op te heffen per de datum van de instelling van de nieuwe Tweede Kamer na de eerstvolgende verkiezingen
2. Alle partijactiviteiten te staken, behalve die welke in verband met het bestaan van de Wetenschappelijke Stichting nodig zijn
3. De Wetenschappelijke Stichting te laten voortbestaan als daar de nodige mankracht en het nodige enthousiasme voor blijkt te bestaan

Ten slotte zou ik iedereen die mijn conclusies deelt, al of niet op grond van dezelfde argumenten, willen opwekken toch, of juist, naar het congres te gaan. Indien diegenen die voor opheffing zijn mede om die reden niet komen, betekent dat dat diegenen die voor doorgaan zijn een niet-representatieve meerderheid op het congres vormen!

Anneke M. Goudsmit